

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4.50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$, an 12 cor. $\frac{1}{4}$, an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cazul Mangra.

Di N. Iorga a avut toată dreptatea, când a spus, că e foarte regretabilă atitudinea *provocătoare* a părintelui-călugăr Mangra față de Academia Română.

După un trecut de fervent naționalist, părintele călugăr se pomenește, într-o bună dimineață, în altă tabără, renegându-și toate principiile de mai înainte, părăsindu-și tovarășii de luptă, cari îl ridicaseră deadreptul la locul de onoare.

Ce motive tainice l-au putut determina pentru o schimbare de front atât de bruscă?

Nu-și poate da nimeni seama, ales că i-s'au dat atâtea onoruri — dela viceprezidentura partidului, — dela notarul sinodului și până la acceptarea lui între nemuritorii științii și literaturii române — încât ar fi putut măguli și ambițiile cele mai grandomane.

El atinsese punctul cel mai înalt, în drumul ce-l poate percurge un om aparținător unui neam sărac ca al nostru, și când s'a văzut în culme, s'a oprit deodată, a asvârlit steagul ce i-se încredințase și glasul lui, care obișnuiam să ne strige tot: »Înainte!«, s'a preschimbât în vaet cobitor: »Înapoi! calea pe care purcedeți voi nu e cea adevărată!« Și oamenii au rămas zăpăciți, rușinați și revoltați, biciuiți de ironia amăgirii, ce era cu atât mai sugrumătoare, cu cât emana dela un om, în care se concentraseră atâtea nădejdi frumoase.

* * *

Nu cercetăm mai de-aproape motivele acestei schimbări de front. Admitem, dacă voiți și aceea, că »omul a lucrat din convingere« cum

afirmă unii, cari îl cunosc mai de aproape.

Dar rămâne fapt incontestabil, că prin aceasta dezertare, Mangra s'a rupt de sufletul neamului românesc, iscălinindu-și singur moartea morală.

Și s'a rupt chiar în o vreme, așa de neprielnică pentru șovăitori, când sentimentul național al poporului nostru în conștiința unității noastre culturale e mai vie și mai triumfătoare, ca oricând înainte.

Ce mai avea se caute acest om în areopagul nemuritorilor noștri?

Nu știe el, că Academia este cea mai ideală întrupare a unității noastre culturale?

Nu a înțeles refuzul discret, când Academia a întrelăsat a-i trimite invitarea obișnuită; nu putea să prevadă cu siguranță, că Academicianii vor refuza a-i întinde mâna, ignorându-l cu suveran dispreț?

Nu înțelegea, că o corporațiune atât de înaltă va avea negreșit și demnitatea ei de a aprea după merit pe acela, care renegându-și trecutul, s'a pus de-acurmezișul aspirațiilor unui neam întreg?

Azi curentul național e puternic, ca valurile unui fluviu maiestos, ce mătură și strivește tot ce-i stă în cale.

Toate aceste le știea prea bine părintele Mangra, și dacă s'a dus *totuși* la Academie, *singur* e responsabil de scandalul ce a urmat.

Dar ca să fim cu totul juști, trebuie să adaugăm, că responsabilitatea acestui scandal se resfrânge, în mare parte, și asupra altora. Înțelegem, la acest loc, pe oamenii noștri de litere mai mult sau mai puțin clandestini, cari illo tempore au mișcat toate pietrele, ca fericitul *Augustin Bunea* să nu fie ales membru al Academiei Române, și când s'au convins, că alegerea nu se mai poate zădărnici, au pretins, ca și Mangra să fie ales de membru, în aceeași sesiune. Aceasta »pentru paritatea confesională«, ca și

când Academia s'ar lăsa călăuzită de astfel de vederi.

Așa se răsbună considerațiile de ordin confesional, când ele pot să răsbată și în sanctuarul Academiei.

Apărarea maghiarilor din Ardeal. Am amintit de mai multe-ori, că nemeșii din Ardeal au ținut întruniri și consfătuiri, ca pământul, ca moșiile lor să nu mai treacă în mâinile românilor. Corifeul acestei politici de »apărare« este contele Ștefan Bethlen. Acum cetim în »Revista Economică« un caz clasic, care ilustrează deplin această politică. Iată ce scrie numita revistă:

»In anul 1907 moșiile contelui Bethlen István situate în Mezörücs și Bazéd sunt de vânzare, pentru-ca să-și aranjeze finanțele zdruncinate. Nimic nu ar fi fost mai natural, ca pe acele câteva mii de jugăre să se colonizeze săcui sau maghiari de peste Dunăre, după-cum s'a făcut în jurul Ludošului. Inloc de aceasta Dumnealui a preferit a-și vinde moșiile românilor mai mult oferitori, rămânând săcuii pe jos.

Bucuria între români a fost mare, și unii dintre ei au ținut de cuviință să-și exprime mulțumitele și pe cale ziaristică. Una dintre scrisorile aceste s'a publicat în »Szekely Lapok« nr. din 10 Martie 1910 și are următorul conținut:

Excelenței Sale contelui

Bethlen István.

Subscrișii locuitori din Bozed și Riciul-de-câmpie, am hotărât la adunarea noastră ținută în 1 Sept. a. c. ca se exprimăm și pe această cale Excelenței Voastre mulțumitele noastre cele mai sincere pentru acea împrejurare că ați binevoit a vinde nouă, ca la cei mai mult oferitori, moșiile D-voastre din hotarul Bozedului, cu toate că și locuitorii Săbadului-unguresc și a altor comune învecinate au voit să cumpere acele moșii.

Dat în Riciul-de-câmpie anul 1907. Văsălică Covaciu, Vasi Gora, Ludovic Boer, Nicolae Conț, Avram Conț, Iuliu Covaciu, Petru Dogar, Augustin Conț, Lazăr Ilie, Ioan Conț etc.»

Astfel se prezentă în realitate politica de proprietate a contelui Bethlen István, ceea-ce pe noi numai bucura ne poate și n'avem decât să dorim ca și în viitor, în ciuda groaselor volume, ce le publică, se continue cu ea».

Chestia noului ziar bisericesc.

Primim următoarele.

Onorată Redacție!

În nr. 40. a. c. al „Unirii“ sub titlul „un nou ziar bisericesc?“ s'a publicat din condeiul dlui Z. Păclișan un articol referitor la o circulară a mea, în care am solicitat părerea câtorva membrii ai clerului și a altor persoane în cauza rezolvării problemei presei noastre prin întemeierea unei societăți anonime de editare.

Deoarece Dv. cei chiar în primul rând interesați, prin o neexplicată abatere dela ținuta de până acum, în urma căreia ați dat totdeauna libertate cuvântului în această chestie, și prin o neînțeleasă contradicție celor scrise în articolul amintit al d. Păclișanu („are biserica sau preoțimea noastră unită interese, cari nu se pot susține prin organele existente? sau află-se în această biserică vre-un curent de idei, pentru manifestarea și impunerea căruia actualele organe de publicitate să fie nesuficiente?) răspunsului meu vast, care revine temeinic asupra chestiei, nu-i puteți deschide coloanele foii, Vă rog să binevoiți a face loc următoarelor reflexii:

1. Nu e adevărat, că eu aș fi solicitat vre-odată înființarea unui nou ziar bisericesc. Nu din simplul motiv, că noi ziar bisericesc încă nu avem.

2. Nu e adevărat, că *idea înființării unui ziar bisericesc* al nostru ar fi nouă, inoportună, pornită din unele ambiții noi, deci primejdioasă. Ideea aceasta s'a născut de mult și s'a exprimat mai întâi cu ocaziunea consfătuirii dela Orade în an. 1910 (vezi raport special în „Unirea“ nr. 1—1911); ca scopul principal al proiectatei societăți „sf. Unire“ s'a statorit „sprijinirea unui ziar

politic cu caracter pronunțat român unit“ (Unirea nr. 2—1911), până a se putea face aceasta, a început dela sine „Unirea“ să apară de 3 ori pe săptămână (vezi „cuvântul nostru“ în nr. 9—1911), dar îndată s'a spus: „Unirea... încă nu a făcut destul... are să apară în timpul cel mai scurt în fiecare zi“ (nr. 19—1911). În legătură cu aceasta îndată s'a născut și *idea societății pe acții* (v. nr. 31—1911), idee, despre care a spus apoi un preot, că a propus-o înainte cu 15 ani (Unirea nr. 109—1911).

Această idee cu atât mai vădită a putut preocupa preoțimea, cu cât proiectata reuniune pie, despre care s'a comunicat cu toată hotărârea, că va intra în plină activitate cu începutul anului 1912, nu s'a înființat și chiar acum am auzit glasul pâr. Dr. Bălan în „Unirea“ (nr. 41 a. c.) zicând: „de ce să nu facem noi preoții o astfel de societate...“

3. Restrângându-mă la acestea, și constatând, că *nici idea ziarului, nici aceea a societății nu e nouă, nu e pornită din ambiții deșarte sau din nesocotință privată, ci din sufletul mulțimei* celor ce, nu închiși între ziduri, ci în lupta continuă simțesc nevoile mari ale bisericii noastre și nu mai pot sta nepăsători față de viitorul ei: onoratul public cititor va judeca, dacă are să sprijinească „mișcarea nesocotită“ ori să aplaudeze pe cei-ce toată afacerea o declară vorbărie „de lana caprina“, vis nevinovat de primăvară, sau plane glumă de întâi Aprilie!

Primiți, Onorată Redacție, expresia deosebitei stime cu care semnez

Vulcan 17 Maiu n. 1914.

Dr. Nicolae Brînzău
paroh gr. cat.

Normativ arhidiecezan.

(III. Normativul propriu zis).

Arătând în nr.ii 6, 7 și 11 a acestui ziar bazele, acum se urmeze însuși *normativul arhidiecezan*.

Principiul cardinal, unicul care poate mulțumi toate așteptările juste al normativului îl contemplez în *proporționalitatea împărțirii beneficiilor*, cu alte cuvinte: trebuie se năzuiască ca din bunurile oferite de arhidieceză fiecare preot să beneficieze în măsura în care beneficiază ceilalți. Știind însă, că resplata se dă pentru muncă („vrednic este lucrătorul de plata sa“) e natural ca numai decât să se fixeze un alt principiu: *beneficiul are să se conferească celui care a muncit mai mult*. Preț egal — poate și mai mare — cu munca preoțească are un soț fatal legat de multe, foarte multe parohii, un soț a cărui amărăciune o cunosc numai cei înleștați de brațele lui plumburii: *suferința*, de unde răsare alt principiu și anume *suferința să se califice alături de muncă*.

Contrastul acestora se validează acolo, unde nu se ține seamă de beneficiul la care au fost dispuși X. Y. N. N. la începutul carierei și prin urmare nu-i exchis, ca X. Y. măcar să obținuse la început parohie bună, să treacă la alta și mai bună înainte de ce N. N. n'ar fi promovat (?) barem la una egală cu prima par. al lui X. Y.

Ca se corespundem principiilor statorite e de lipsă să deschidem calea spre înaintare mai de grabă celor din beneficii slabe, decât celor din beneficii bune, asemenea celor cari au muncit și eventual suferit, mai degrabă decât celor neactivi și situați mai norocoși.

În genere se poate zice, că cu cât are cineva o parohie mai inferioară, cu atât îl însoțesc suferințe mai multe (lipsa veniturilor necesare pentru subzistență, cvartir rău,

FOIȚA.

Vânzătorul de amulete.

Pe timpul când pașa turcesc Derviş, asedia orașul Batum, apărură într-o zi în castru un molla (preot turcesc), care cu darul oratoriei sale știu să însufletească pe soldații turcești la luptă, făgăduindu-le dela Allah bucuriile nespuse ale cerului, de cumva vor lupta cu vitejie împotriva ghiaurilor. În aceeași vreme însă molla mai făcea și câștig, vânzând soldaților pe preț nu prea mare amulete, adică niște obiecte descântate, cari — după cum îi asigura el — avea să-i scutească de moarte și rănire. Vorbirile cu cari însuflețea molla pe soldați la luptă îi plăcea pașei; auzind însă pașa despre negocierile cu amulete, porunci să cheme pe preot la sine.

— Auzi frate — zise pașa către preot, după ce acela se prezentă înaintea lui, — din grația lui Allah și prin mijlocirea profetului din toate luptele pe cari le-am purtat și în cari am fost până acuma am scăpat norocos și nerănit de glonț dușman. Acuma însă am un presimț, că în lupta cea mai de aproape voi fi ucis, ori de nu chiar; voi fi rănit de moarte. Am auzit că amuletele pe cari le vinzi dta soldaților au o

putere miraculoasă, căci aceia, cari le-au purtat la sine n'au fost nici măcar atinși de glonțul dușman. Pentru aceea, ca să fiu liniștit te întreb: ai putea să mă mântuiești și pe mine de primejdie?

Molla asigură pe pașă, că amuletele pe cari le vinde el, posedă într'adevăr o putere minunată împotriva oricărei primejdii de viață. Târgul fu făcut îndată, căci pașa îi promise pentru un amulet două mii de piastri. Ochii mollei luciau văzând aurul înaintea lui; scoase dintr'un buzunar al hainei un amulet și-l dete pașei.

— Acum — zise pașa după ce primi amulețul — arată-mi cum trebuie purtat, ca nu cumva purtându-l cum nu trebuie, să devină fără efect, ba chiar primejdios.

— Nimic mai simplu — zise molla — amulețul se pune așa. — După aceste cuvinte atârână amulețul cu o sfoară pe după grumazi.

— Așa? — zise acum pașa. — Du-te puțin mai îndărăt, colo în colțul acela. Vreau să pun la probă amulețul.

Luă apoi un revolver și-l umplu.

Molla căzu în genunchi și ridicându-și mâinile împreunate se rugă desperat:

— „Pașa efendi, nu pușca!“

— Ce — dta te temi de moarte și cu amulețul la grumazi?...

Molla rupse amulețul dela grumazi, îl aruncă cât colo și se rugă de iertare.

— Tu mișelule! — strigă pașa — așa

înșeli tu pe soldații mei? Te voi lăsa să te duci; dar îți spun: de tu vei întoarce toți banii, pe cari i-ai înșelat dela soldați, dau poruncă să te spânzure fără nici o grație.

Molla știu prea bine, că pașa nu are de gând să glumească. În scurt timp deci restitui toți banii pe cari îi luă dela soldați cu înșălăciune, apoi să făcu nevăzut.

(Din nemțește).

Trad. de P.

Vorbire funebrală

rostită la înmormântarea elevului de cl. IV, gimn. din Beiuș IUSTIN NICOARĂ în

30 Aprilie a. c.

de Ioan Georgescu.

Jalnici Ascultători,

La sf. Filip Neri, care a fost un mare prieten și minunat povățuitor al tinerimii, a venit odată un școlar tiner, frumos, sănătos, plin de cele mai încântătoare visuri pentru această viață (Francisc Zazzaro) și i-a povestit cu mare bucurie și însuflețire, că părinții lui îl vor trimite și mai departe la învățătură, ca să se aleagă din el un om vrednic, un medic, un avocat, ori altfel de om cu rost și însemnătate deosebită pe lumea asta. Sf. Filip Neri însă, căruia nu plăcea vorba multă, după ce l-a ascultat câțeva vreme pe tinerul acesta, încântat de

comunicație medievală etc.) și întors. În cele de mai jos atât suferința, cât și munca păstoră se va exprima în ani, pentru-ca astfel înaintarea în beneficii să se reducă la anii de preoție dar nu absolut ci pe lângă anii reali și la cei fictivi.

Promit înainte de altele, că mă ocup numai cu preoții sistematici ordinari și cu beneficiile externe.

Parohiile împreunate cu oficii protopopești și cele de clasă I—V. incluzive numai prin concurs să se conferească. Preoții de clasă IV. se nu poată dobândi beneficiu mai bun, decât cele aparținătoare clasei V., iar cei de cl. III. se poată avanza cel mult până la cl. III. Așadară protopopiate și par. de cl. I—II. ar putea cere numai preoții de cl. I. și II. Protopopii ar fi bine să aibă, pe lângă însușirile preoților de cl. I—II. și alte calități intelectuale, vre-o diplomă co—sau supraordinată absolutorului teologic. Intre împrejurările actuale aceasta dorință încă-i nerealizabilă, dar se poate face și trebuie făcut cel puțin atâta, că în scaunele protopopești dela orașe să se așeze aceia cari pe lângă condițiile de mai sus (că aparțin clasei I. ori II.) dispun de vre-o calificare, care ajută cucerirea respectului din partea laicilor noștri inteligenți și a străinilor. cari și altcum au predispoziții spre a ne bagateliza.

Anii de funcțiune se vor combina în chipul următor: avem patru grupe de parohii subimpărțite în câte 2 clase și 4 clase de preoți; preotului din cl. superioară, în cas de concurs, prin ficțiune i-se ascriu pe lângă anii aievea păstoriți încă 3 ani, față de preotul din cl. imediat inferioară, căruia i-se compută numărul real al anilor, decumva nu ar fi vre-un concurent din cl. și mai inferioară, în care caz la anii lui reali se mai adaugă 3 ani fictivi, așisderea și la acelui dintâiu alți 3 ani fictivi; așa că 10 ani reali

ai unui preot de clasă I. ar fi = la $10+3$ ai unuia de cl. II. = la $10+3+3$ a unuia de cl. III. și = la $10+3+3+3$ a unui preot din cl. IV-a. Diferența dintre grupele și clasele de parohii iarăși s'ar învela prin ani fictivi: clasei inferioare să i-se alătore prin ficțiune 1 an față de cl. imediat superioară și fiecărui grup 2 ani față de grupa nemijlocit superioară. Ilustrat: 10 ani ai preotului din cl. VIII. = la $10+1$ ai preot. din par. de cl. VII. = $10+1+2$ par. de cl. VI. = $10+1+2+1$ par. de cl. V. + $10+1+2+1+2$ par. cl. IV. = $10+1+2+1+2+1$ par. cl. III. = $10+1+2+1+2+1+2$ par. cl. II. = $10+1+2+1+2+1+2+1$ par. cl. I.

În ambele cazuri am luat calculul cel mai simplu, am presupus adevărat că în cazul prim preoții de diferite clase sunt în parohii de aceeași categorie, iar în al 2-lea, că în parohii de diverse clase și grupuri avem preoți de aceeași clasă. Dar calculul se complică, dacă sunt la ordinea zilei preoți de clase diferite și așezați în par. tot de clase neegale. Zic se complică, dar nu devine imposibil. Iată un ex.:

a) X. e preot de cl. III., servește în par. de cl. IV. de 15 ani.

b) Y. e preot de cl. I., servește în par. de cl. IV. de 6 ani.

c) Z. e preot de cl. II., servește în par. de cl. VIII. de 6 ani.

Calculul se va forma în modul următor: lui Z. îi dăm 3 ani fictivi față de X., pentru-că e în clasă imediat superioară ($6+3+9$) iar pentru inferioritatea parohiei îi dăm tot fictiv, (6 ani din cl. VIII. = $6+1$ cl. VII. = $6+1$ cl. VII. = $6+1+2$ cl. VI. = $6+1+2+1$ cl. V. = $6+1+2+1+2$) așadară. Z. va avea 6 ani reali și 9 ani fictivi = 15 ani; lui Y. îi atribuim față de X. 6 ani pentru-că îi este superior cu 2 clase (6 ani de cl. I. = $6+3$ cl. II. = $6+3+3$ cl. III) și

3 ani pentru diferența clasei parohiilor fiind par. lui Y. cu un grup și o clasă mai jos decât al lui X., va avea deci și Y. $6+6+3 = 15$ ani. Și așa la un eventual concurs acești 8 frați ar prezenta motive egale pentru reușită.

În cazul acesta cumpăna s'ar putea pleca în favorul celui cu calculi buni în absolutor, ori în a celui cu familie mai grea, ori în partea celui care ar avea ceva legături materiale locale.

Cel ajuns în cutare beneficiu prin cererea sa, nu are drept să concureze la alt beneficiu înainte de a împlini 5 ani, dar și după acest interval numai așa, dacă în decursul lui trece un examen prosinodal (firește că restricția asta presupune introducerea examenelor prosinodale obligatoare pentru cei ce doresc promovare). Prin asta s'ar împedece aglomerarea suplicelor și ar deveni posibilă studiarea rugărilor îndreptățite și totodată s'ar tăia aripile acelor cari saltă din beneficiu în beneficiu ca pasărea din creangă în creangă.

* * *

Omit acum motivarea proiectului de față ca să ajungă vremea și locul pentru câteva reflexii fugare fratelui Amar. din nr. 16 crt. Am dovedit mai demult (nr. 88—1913) că normativul contemplat nu e nici anticanonic nici superfluu, sau să folosesc cuvintele lui Amar: nici nu-i „muncă aproape zădarnică“ (că e *uriasă* admit), nici principiile lui nu sunt „în contradicție cu elementele dreptului divin și canonic“.

Conferirea beneficiilor nu-i drept divin, deci e supusă la schimbări, precumcă a și fost normată în nenumărate sinoade particulare și ecumenice: numai la noi să fie imposibil și anticanonic a se forma un drept supus evoluției, când știm că Biserica universală în conciliul tridentin a normat prin

sine și de viitorul său strălucit, i-a zis numai atâta: „Și apoi?“... Iar tinerul vesel și încrezător i-a răspuns: „Și apoi, fiind eu odată medic, ori avocat, ori altfel de om cu stare bună, mă voi sili să-mi fac un nume bun, ca să mă caute oamenii, să mă prețuiască și să îmbogățească prin clientela lor“. La toate acestea sfântul a zis din nou: „Și apoi?“... Iar tinerul a răspuns: „Și apoi, fiind om bogat, îmi voi putea face o casă frumoasă, cum îmi dorește inima mea, îmi voi putea ținea trăsura cu cai, mă voi putea căsători bine și voi putea trăi în cea mai deplină mulțămire și fericire!“ Sfântul repetă și de astădată întrebarea: „Și apoi?“... Și atunci tinerul, care mai înainte era așa de mândru și de încrezut pentru strălucitul său viitor în lumea aceasta, se îngândură și întristă dintr'odată. Sf. Filip Neri cu acea simplă dar stăruitoare întrebare: „Și apoi?“ i-a arătat urma tuturor urmelor, i-a arătat sfârșitul cel trist al tuturor lucrurilor pământești: mormântul. Și atunci, ridicându-se gândul morții, al judecății și al vieții nesfârșite ce se deschide dincolo de hotarul vieții acesteia în sufletul său, l-au făcut să se pregătească din bună vreme pentru ceasul cel mare și singur însemnat în viața pământească a omului: pentru ceasul morții.

Așa, ba încă cu mai mare putere se ridică, trebuie să se ridice acum în sufletele noastre aceste gânduri — gândul morții, al

judecății și al vieții celei veșnice — când nu numai că auzim, dar și vedem tristul sfârșit al tuturor lucrurilor omenești, când vedem sicriul închis și mormântul deschis să primească rămășițele pământești ale iubitului nostru elev și frate Iustin Nicoară, școlar în a IV-a clasă gimnazială. Sunt abia câteva luni, de când îl învățai eu în studiul sfintei noastre religii, și deja și în acest timp scurt l-am prețuit și l-am iubit ca pe un băiat bun, blând, supus, ascultător, sânguinos, dar mai pe sus de toate modest și evlavios. Și tot așa l-au prețuit și l-au iubit și ceilalți domni profesori și superiori ai lui. — Cine ar fi cugetat înainte de asta și numai cu zece zile, că tinerul acesta așa de sănătos și de plin de viață în curând se va stinge și se va ofili, ca o floare de primăvară pe care un vânt nemilos o scutură și o risipește?!... Și acum rostul lui pământesc s'a încheiat, s'a încheiat înainte de vreme. Pentru adormitul în Domnul marile adevăruri de credință, pe cari cu atâta râvnă și sirguintă le-a învățat la studiul religiei, nu sunt mai multe adevăruri pe cari trebuie numai să creadă să le știe din auzit și sunt acum adevăruri pe cari el le crede și le știe nemijlocit, din intuiție și experiență proprie. Sf. Apostol Pavel, vorbind despre felul nostru de a cunoaște aici pe pământ și despre felul de a cunoaște dincolo de mormânt, zice: „Acum vedem ca prin oglindă în ghicitoare, iar

atunci față la față“ (1 Cor. 13, 12). Pentru adormitul în Domnul școlar Iustin a încetat acum felul acesta de-a cunoaște pe Dumnezeu și marile adevăruri descoperite nouă de El „ca prin oglindă în ghicitoare“ și a început — eu am cuvânt s'o cred aceasta — cel de-al doilea fel de cunoaștere: cunoașterea nemijlocită, cunoașterea „față la față“, care este neasemănat mai desăvârșită și mai fericită. Și eu am cuvânt s'o cred aceasta, nu numai fiindcă el și-a îndeplinit întotdeauna datorințele creștinești cu cea mai mare conștiințiositate, nu numai fiindcă a ținut cu toată evlavia sfintele exerciții spirituale prescrise pentru școlarii dela liceul nostru la Paști, ci și fiindcă a avut fericirea să fie împărțit în cele din urmă și cu sf. taină a muribunzilor, cu sf. maslu, care șterge celor pregătiți chiar și rămășițele păcatelor. Pentru el deci, n'avem cuvinte să fim îngrijorați și întristați. — Alta e însă pentru noi cei rămași în urmă, pentru iubiții lui părinți în deosebi, și apoi pentru noi toți, profesori și elevi. Pe noi ne atinge foarte dureros faptul, că trebuie să-l ducem la mormânt și să ducem cu el atâtea speranțe! E dureros să stai și la sicriul unui om bătrân, când trebuie să deplângi șirul lung al faptelor bune încheiate înainte de vreme de-o moarte nemiloasă, dar e cu mult mai dureros și mai înduioșător să bagi în mormânt un tiner, care, tocmai fiindcă e tiner, n'a avut încă timpul necesar să arete

decrete omenești condițiile de hirotonire, măcar că hirotonia e sacrament deci se ține de ius divinum?!

În „Unirea“ până la nr. 16 apăru numai un normativ și bazele celui al 2-lea, pe cari Amar le ia drept *Normativ* și îl osândește pe acesta înainte de a-l vedea.

În contra conferirii Sântimbrului nu știu să fi lamentat cineva publice, deci mă ocup cu ea, cu atât mai vârtos cu cât din cele mai sus apare, că în senzul proiectului meu un preot harnic „cu nici 10 ani de serviciu chiar cu §§-ii și litera normativului va putea dobândi beneficiu bun înaintea „fratelui cu 20 ani de serviciu pe care însă l'a ploat în casa par., l'a bătut vântul în biserică, i-a rămat porcii cimiterul și i-au închis școala neglijată“, și aceasta fără ași avea acolo „case proprii“ de cari trebuie să se îngrijască poporul îndemnat de preotul antecesor iar acesta silit și controlat de „ochiul“ concernent.

Proiectul schițat mai sus răstoarnă toate deducțiile lui Amar. făurite din normativul defectuos alui — s. p. — și combătut de subscrisul deja în nr. 6 crt. al „Un.“ În parohii de clasa I. va putea ajunge numai crema clerului nu bătrânii (cl. I și II.) și încă în vrâsta cea mai potrivită și cu experiență pastorală câștigată aiurea, deci atunci, când experiența ne reține dela multe exagerări isvorite din iperzel și nematuritate juvenilă. E exchis însă să se avânte la atari beneficii preoți începători. De-ar avea normativul contemplat singur rodul acesta, munca împreunată cu el nu ar fi „aproape zădarnică“.

Oare afirma-va fratele Amar și despre schița mea de normativ că „stinge focul sacru al jertferei preotului, încâtușază toată dragostea de înaintare și de muncă etc.“

ceva din multele fapte bune pe cari le-ai făcut, dacă ar fi rămas în viață. Dar religiunea noastră creștină, care are leac pentru toate ranele sufletesti, are leac și pentru rana aceasta. Ea ne spune, că și lui Dumnezeu mai dragi și mai iubiți ti sunt tinerii, tinerii buni, blânzi, nevinovați, sirguincioși și evlavioși, cum a fost și adormitul în Domnul. Cu aceștia își umple El mai cu seamă raiul. Despre aceștia a zis, și mie mi-se pare, că Mântuitorul ar zice și acum: „Lăsați pruncii să vină la mine, că unora ca acestora este împărăția cerurilor“. Iată deci, pentrucă cred eu, că l-a chemat Dumnezeu pe iubitul nostru Iustin așa de timpuriu din mijlocul nostru, fiindcă l-a iubit mult. — Iar nouă tuturor, acum, după acest fapt împlinit, nu ne mai rămâne alta decât să ne resignăm, să ne lăsăm în voia Domnului, pe care și așa nu ne stă în putere să o schimbăm, să zicem ca și odinioară dreptul Iob: „Domnul a dat, Domnul luat, cum a plăcut Domnului, așa s'a făcut, fie numele Domnului binecuvântat!“ și să ne aducem aminte de el în rugăciunile, în slujbele, pe cari sf. Biserică le face pentru odihna sufletelor trecute din lumea aceasta, ca și el oarecând odihnindu-se, să se roage lui Dumnezeu pentru odihna și pacea noastră a tuturor. Amin.

când fiecare slovă tinde să îmbrățișeze pe cei ce se jertfesc și sufer în parohii de clase inferioare și pe cei ce lucră în toate direcțiile și se fac demni a fi puși în cl. I. ori măcar a II-a? Cred că nu.

Păr. Amar „*aude multe lamentări după unele conferiri*“, cărora le și face diagnoza dar prin reducerea lor la „la înclinarea, suflurilor spre nemulțămire și îndărgire“ nu pune degetul pe rana adevărată. După diagnoză greșită ne dă și o rețetă nefolositoare — să-i zicem „aproape zădarnică“ — prescriindu-ne: „să facem să incolțască în inimile noastre nădejdea că la altă conferire vom fi mai *norocoși* (sublin. de aut.) Apoi să nu fie cu supărare dar eu cred că *norocul* numai la loterie are să joace rolă, beneficiile nu-i iertat să dea celor mai „norocoși“ ci celor cari s'au învrednicit de ele prin *muncă*, prin *suferință* și prin *micimea beneficiului anterior*; și, dacă nu mă înșel, mai la deal încă ziceam, că aceste au să fie osia normativului arhidiecezan.¹⁾

Vas. Cerghizan.

Cronici Bucureștene.

Suntem în cea mai febrilă luptă electorală. Admițând parlamentul revizuirea constituției, cu concursul partidului conservator democrat și cu o strașnică opoziție făcută de partidul conservator, în a doua jumătate a lunii lui Mai sunt convocate colegiile electorale pentru trimiterea aleșilor la constituantă. Partidul liberal vrea exproprierea și colegiul unic, și pentru cea dintâiu are tot concursul domnului Take Ionescu, care pentru colegiul unic, se vede că are niscăi dușmani în partid. Conservatorii cer și ei să se dea drepturi largi poporului, însă nu prin expropriere, pe care o socotesc ca o dospoiere de drepturi, și sunt în contra colegiului unic, care li-se pare nedrept, și dela care nu așteaptă nici o îmbunătățire, întru cât îl socotesc de simplu liferant de deputați și senatori guvernamentali. Ei spun, că prin introducerea colegiului unic se îngroapă libertatea electorală. Fără o organizațiune puternică pășește în această luptă partidul naționalist democrat, care e și el pentru lărgirea drepturilor, însă nu urmează pe nici unul din cele două partide, cari se poate spune că sunt singure în luptă, și dacă se vor mai alege și alții, în afară de candidații acestor două partide, liberal și conservator, oricine va trebui să mărturisască adevărul, că l'a favorizat guvernul, care are nevoie în cameră și senat de cei mai de valoare oameni. Mai candidează și câți-va socialiști apoi Mile dela „Adevărul“ și e vorba să avem și doi candidați „Români de rit mosaic“!

În acestea zile nu aș dori să vază frații noștri din Transilvania nici un jurnal dela noi, cel puțin nici un jurnal liberal și conservator. E o luptă foarte vehementă, și în focul luptei se fac și se spun lucruri de acelea, de cari de altă dată nu poți auzi. Fel de fel de acuze se aduc, reciproc, și din acestea lupta electorală nu câștigă ni-

¹⁾ Din schița de proiect mai lipsesc unele amănunte, asupra cărora poate voi reveni data ocașione. Deocamdată să se conzidere de încheiată. Aut.

mic, iar aceia, cari astfel se ceartă, pierd foarte mult.

*

Un lucru nou și bun de tot: Capitala noastră se va împărți cu birourile primăriei după colori, cari sunt suburbiile din orașele mari. Avem 6 ajutoare de primari, cari vor fi delegați cu conducerea unui cartier, ca să nu mai trebuie să vină omul dela marginea capitalei la centru pentru orice lucru, în care are nevoie de primărie. Se spune că și ofiterul stării civile (matriculantul Dr.) în că va avea birou la toate primăriile de colori, prin ce se face un enorm bine populației sărace dela periferii, care pierdea totdeauna mult timp cu trebile de stare civilă.

(Va urma).

Delateiu.

Situația Românilor-macedoneni sub noile stăpâniri.

III.

Fapta odioasă săvârșită de bandele epiroților, în complicitate cu soldații regelui grecilor „Constantin“, asupra frunțașilor noștri din orașul Corița, fiind blamată în terminii cei mai aspri de întreaga opinie publică din România și alte țeri, acum pentru încunoștiințarea Onor. lectori, țin să dau câteva note biografice despre martirul nostru „părintele Haralambie Balamace“.

Acest martir descinde dintr'o familie veche cu un trecut falnic și foarte numeroasă. Ca și străbunii săi se bucura de o mare influență în părțile Epirului pe lângă autoritățile otomane. Nu era chestiune dificilă de rezolvat de către autoritățile turcești, privitoare la conaționalii săi, fără a interveni acest martir spre deplina lor satisfacție. Ajunsese a fi adorat de ai săi, ca o ființă trimisă de Provedință, pentru alinarea suferințelor celor obișduiți de soarte.

Pe când în Macedonia proprie zisă, steagul tricolor al României fălăia în orașele Salonic, Monastir, Ianina și toate comunele românești erau înzestrate cu instituțiuni naționale; iar sentimentul de neam și patrie se dezvoltase la românii, din suszisa provincie cu toate pedecile puse de falșii reprezentanți ai ortodoxii, (!!?) cu titlul diabolic de metropoliți și episcopi greci, cum și de către șleahța de agenți paneleniști; — în părțile Epirului, bieții români ardeau de dorința de a se bucura și ei de cultura națională, și nu vedeau zărindu-să pe orizontul lor o ființă care se le vină în ajutor, susținându-le drepturile naționale pela diferitele autorități turcești, cari erau împănate (spre nenorocirea turcilor, cari au fost prea creduli) de agenți paneleniști.

În durerea lor sufletească, ori de câte ori se prezenta ocașia, de a fi vizitați de un frate al lor din Macedonia, sau din România, își exprimau durerea cu cuvintele aceste memorabile:

„Noi suntem orfani, nu avem tată, care să se intereseze de noi, căci dacă am ști că avem tată, veți vedea cine suntem noi aromânii din Epir, Tesalia și Albania și cât putem face noi, pentru neamul nostru românesc“.

Pronia cerească s'a milostivit de ei, după atâtea secole amare de întunec și

prigonire din partea grecilor, trimițându-le pe acest martir „preotul Haralambie Balamace” care, ca și mântuitorul nostru Isus Hristos, s'a lăpădat pe sine, pentru binele și fericirea neamului său.

Pe lângă noblețea sa familiară, acest martir inzestrat fiind de o inteligență superioară, s'a pus spre fericirea neamului, în fruntea tuturor fraților săi, cu risicul de a suferi ori-ce neajunsuri, numai să-și poată mântui neamul de hidra grecească, care tindea și tinde a-l nimici. Pentru îndeplinirea scopului ce-și propusese, s'a hotărât se îmbrățișeze taina preotească.

Hirotonindu-se ca preot, simția că îi trebuie oare-care pregătire, spre a fi un bun propovăduitor al poporului și într'u realizarea scopului a venit în țara mamă România cam pe la 1881. Prin intervenirea celor în drept, a fost admis a funcționa ca preot la mănăstirea Curtea-de-Argeș cu tendința să-și poată trece examenele de echivalență pentru seminar. După terminarea studiilor seminariale, înloc se rămână la mănăstire, ducând o viață tihnă de monah, a preferit se ducă o viață de sbucium și plină de pericole; deoarece într'ansul se ascundea un suflet de erou, făcându-se scutul de apărare al bisericii și școalei românești din Corița și celelalte comune din Epir și Albania.

Reintorcându-să în patrie, prima grijă a fost se pună stăpânire pe biserică și școală. Într'un singur an înființează două școli românești, atrăgându-și prin aceasta vrăjmășia pătimase a Metropolitului grec din Corița.

Fiind secundat și de alți fruntași aromâni, oțeliți în luptele naționale, acest martir nu s'a mărginit a duce lupta de propagandă românească numai cu biserică și școală; ci prin energia sa excepțională pune bazele societății „Deșteptarea” pe care o organizează în așa mod, încât nu numai că, înființează sucursale în diferite localități, dar reușește a înființa sucursale până și la românii stabiliți în America (New-York).

În interval de șase ani, dela data nenorocită a anexării Tesalii la greci, reușește ca organizația românească din Corița să devie un granit; iar societatea „Deșteptarea” farul luminos al românismului.

Grație patriotismului acestui martir, comunitățile românești ale Epirului au ales ca deputat român în parlamentul otoman pe simpaticul și naționalistul doctor Filip Mișea, al cărui glas a răsunat în debaterile parlamentului Otoman.

Sufletul nobil al acestui martir nu-și găsea liniștea, până-ce nu va vedea ridicându-să în mijlocul orașului Corița și un templu românesc falnic. Pentru acest scop nobil, întreeră orașe, sate și cătune românești și albanezești și cu multă trudă reușește să adune paza cu paza, punând temelii bisericii românești din Corița, pe care în câțiva ani o și termină. Acestui sfânt locaș, blăstematii de greci i-au dat foc.

Iată cine a fost preotul Haralampie Balamace, pe care grecii l'au suprimat, crezând că cu dispariția lui, neamul românesc va fi distrus. Se înșală amar de tot. Se știe grecii că, până va bate un suflet de român în acele părți, nu vor avea parte să-și realizeze visul lor infernal. Istoria este matoră și se repeta, după-cum strămoșii noștri au dus lupte eroice cu bizantinii și fanarioții. tot așa și noi descendenții lor nu

vom înceta a continua lupta înainte pe căi civilizate, iar nu tâlhărește ca dâșii, spre a ne apăra patrimoniul moștenit dela părinții noștri și dulcea limbă românească să resune prin toate culmile și văile Epirului, Tesalii, Albanii și Macedonii.

Cu cât grecii se vor strădui a ne mări numărul martirilor noștri, cu atât mai mult noi ne vom oțeli și ura dintre noi și ei nu va dispăre pentru veci.

București, 2 Maiu 1914.

Dimitrie Pilița,
macedo-român.

Reviste.

Din Albania. Tratatativele de pace cu Zografos s'au terminat. Spre aprobare vor fi prezentate guvernului albanez și comisiunii din Argirokastro. În senzul acestor tratative între Albania și cei din Epir vor organiza o jandarmărie stabilă, care va putea fi transferată numai în caz de pericol mai mare. Au stabilit libertatea religioasă deplină. Instrucția în celea trei clase elementare, se va face în limbile greacă și albaneză. În afacerile administrative și judecătorești din Epir se va folosi limba greacă, iar în corespundența cu guvernul albanez din Durazzo se va folosi l. albaneză. În Corița și Argirokastro afacerile de administrație le vor conduce guvernorii creștini, numiți de Albania. Celea două consilii administrative se vor alege prin votizarea poporului. Se va da amnestie generală. Locuitorii din Epir rămân înarmați, ca sub conducerea ofițerilor lor, să pună bază la noua jandarmărie. Voluntarii din streinătate au să părăsească țara. De afaceri se va îngriji, în vremea de organizație, comisiunea internațională. Efectuirea și ținerea acestor hotărâri vor fi garantate de puteri.

Din Mexico. Delegații din Mexico au sosit în Niagara-Falls să înceapă pertractările de pace. Discuțiile însă nu le-au putut începe, deoarece s'a dovedit ulterior, că ei au venit în Niagara, fără să aibă ceva mandat.

Ei au declarat ziariștilor, că Huerta se va opune singur până-când răsculaților le va succede să se apropie în nemijlocita apropiere a capitalei. Dacă răsculații vor intra în capitală, Huerta mai mult nu va mai apăra Mexico-ul, ci se va refugia în streinătate.

Președintele Wilson dorește negreșit pacea. În alte părți, ca în

Washington, mobilizează și se înarmează într'una. Guvernul cere extradarea cadavrului lui Parks, ostaș american, carele la Veracruz, trecând peste limita americană, a fost împușcat, susținuț că e șpion mexican. În capitala Mexico e mare agitație, și teamă, căci ostirea lui Zapata se apropie mereu.

Diverse.

Rugăm pe Stimații abonenți, să binevoiască a-și renouă abonamentele și cei ce sunt în restanță cu abonamentele pe anii trecuți să-și achite datoriile. Foaia nu se poate susține fără abonamente plătite înainte.
Red. și Administrația.

Promoție. În 16 Maiu a. c. s'a promovat de Dr. în Dreptul Canonic părintele Vasile Cerghizan, paroh gr.-cat. din Corpadea tract, Cojocnei. Părintele Cerghizan e în-deajuns cunoscut cititorilor noștri din temeinicele Dsale scrieri. Îi trimitem felicitările noastre.

Cercetare contra d-lui O. Goga. „Budapesti Tudositó” anunță, că judele de instrucție dela tribunalul din Cluj, a pornit cercetare contra d-lui Octavian Goga, pentru respândirea piesei sale de teatru „Domnul Notar”, fiind acuzat pentru crimă de agitație conform paragrafului 172 și crimă de instigare §. 173 din codul penal.

Un episcop franc. În Croația este un sat de coloniști germani cu numele Neudorf. Oamenii harnici, cari țin la credința și limba lor. Preotul lor însă, se vede, că și-a luat altă menire decât educația lor religioasă, căci a cerut într'o adunare a comitetului comunal, ca să schimbe numele comunei și săi dea un nume croat. Oamenii s'au opus dar fără nici un rezultat. Atunci, bieții oameni, au făcut arătare episcopului și au cerut să le facă el dreptate. Dar ce să vezi, oamenii s'a trezesc odată, că sunt citați la judecătoria. Mergând o deputație la episcopul Scholz, acesta le spune verde, că biserică din Croația are chemarea să croatizeze, precum cea din Ungaria să maghiarizeze?! Buni învățăcei!

Examen parțial de calificare la institutul preparandial din Blaj s'a ținut în 18 și 19 Maiu sub prezidența comisarului consistorial A. Uilăcan, canonic metrop. și inspector școl. arh., comisar regesc II. Sa dr. I. Siegescu, prof. univers. etc.

Revărsări de apă. În urma ploilor celor multe din mai multe părți ale țării se anunță inundații. Murașul a crescut, revărsând pe ținuturi întregi. Orașele de lângă Radna și Lipova sunt primejduite. Jiul de asemenea a crescut, așa încât întreagă valea dintre Lupeni și Livezeni, e acoperită de apă. În Lupeni, un muncitor dela țarmure a căzut în Jiu și s'a inecat. Mai multe poduri au fost stricate și mânate de apă. Mari daune au cauzat exundările și în Bucovina.

Astfel de știri sosesc și din România.

Conferența dlui prof. Precup despre Paris anunțată pe Duminică seara, s'a ținut luni în 18 Aprilie c., în sala cea mare de gimnastică. Înainte de conferență corul teologilor, ne-a delectat prin două cântări, — „Tarantela“ și „Dorul Ardeleanului“ — superb executate. Și de data aceasta, ca și mai înainte teologii și-au susținut tradiția și numele bun al trecutului, ba cutez a spune, că o evoluție în spre mai bine spre mai desăvârșit se poate observa, în disciplina și în forțele de cari dispune, atât corul, cât și conducătorul lui.

Apoi și-a început dl prof. Precup conferența despre Paris. Poporul francez care a dus steagul culturii și a civilizațiunii, până la marginea hotarelor posibilității, se trage din familia ne-o latină, așadară ne tragem din aceeaș matcă. Nouă Românilor ne este așa zicând frate. Se cuvine deci, zise Dsa, să cunoaștem acest popor, limba lui, și mai ales Parisul, care e inima poporului francez, metropola culturii și științii. — După această introducere — caldă și inteligentă ni-se înșiruie pe pânză albă lucrurile mai însemnate istorice, de care întâlnești la tot pasul, căci istoria Parisului e istoria poporului Francez.

Iar dl Precup, care a avut fericirea de a vedea Parisul, ne dă explicații clari și cuminiți, așa cum numai Dsa știe. Bisericile mai însemnate Notre-Dame din secolul al 12-lea, o minune a artei arhitectonice, biserica sf. Geneveva, patrona Parisului și altele, Luvrul, care e de trei ori mai mare decât Vaticanul, unde sunt muzeele de comori istorice neprețuite, Hotel de Ville — casa orașului, opera, bulevardele cele strălucite, institutele de știință, Sorbona, râul Sena, ce strătaie Parisul și alte multe de tot, toate ne trec pe dinaintea ochilor, clare și frumoase, luminate de expunerile dlui Precup.

Pe la 10 ore ne depărtăm cu convingerea, că cele două ore petrecute în sala de gimnastică n'au fost zădarnice, căci ne-am ales cu atâtea impresii frumoase și cunoștințe noi.

Moartea tribunului Mihail Enyedi. În 17 Maiu a repausat în Blaj tribunul *Mihail Enyedi*, la vârstă de 92 ani. Repausatul a fost unul dintre cei mai aprigi tribuni a legiunii prefectului Axente Sever și a operat în părțile Sângătinului. Bătrânii își mai aduce aminte, când în 49 venise cu „logerenii“ lui la Blaj, a căror număr era deosebit de mare. Se zice, că cei dintâiu intrase în Blaj, iar cei din urmă erau încă în Tur. Enyedi, s'a născut în Roșia și e ungar de origine. S'a căsătorit cu fata lui Bălaș din Blaj și aici li ziceau oamenii de comun Bălaș. Nu bucuros vorbea de timpurile din 48. A fost înmormântat în Blaj, în cimiterul reformat de preotul reformat. Odihnească în pace!

Fundațiune pentru școală. Cetim într'ua ziar din Cluj. Economul *George Garde* din Acua — com. Sătmăr și-a lăsat toată averea în valoare de 42000 coroane pentru școala și biserica românească din Acua. El care toată viața lui a dus lipsuri, la urmă și-a cinstit neamul și cultura în chip așa de frumos. Rudeniile au atacat testamentul pentru unele defecte de formă. În urmă s'au împăcat, rămânând școlii peste 14 mii co-

roane. Protopopul *George Șuta*, care a mijlocit împăcarea a primit un onorar de 500 cor. care sumă însă și el a donat-o copiilor săraci.

Intrunire colegială. Rog pe foștii colegi absolvenți ai gimnaziului sup. gr.-cat din Beiuș din anul 1903—1904, ca să se anunțe la subscrierul pentru participare la convingerea noastră de 10 ani, care se va ține în 1 Iunie a. c. Pentru orientare notez, că banchetul va avea loc în 1 Iunie seara. — Beiuș la 15 Maiu 1914. *Silviu Tămaș*, vicerector al Internatului Pavelean de băieți din Beiuș.

Nou proces de agitație. „Românul“ scrie: Astăzi după amiază am primit din nou vizita oficială a d-lui ofițer de poliție însoțit de doi detectivi, cari au scotocit toate sal-tarele și dulapurile după manuscrisul poeziei „Aiurările Ungurilor“, publicată în numărul de Paști al „Poporului Român“. Neafându-se manuscrisul, — dnii vizitatori s'au mărșăluit să încheie proces verbal și urându-ne „La revedere“, au plecat. — Tot atâtea dovezi de — pace!

Eliminați. *Lazar Isaicu* și *Mihail Mitrea*, stud. în medicină la universitatea din Cluj, au fost eliminați, pentru depeșă de felicitare trimisă meetingului „Ligei culturale“, ce s'a ținut în 29 Martie c. Au fost trași în cercetare disciplinară, și sentința aspră a stabilit-o ministrul de culte și instrucție. Acum acești tineri, vor fi siliți să iee bățul pribegiei, căutându-și adăpost prin străinătate; își poate închipui ori și cine, cu ce sentimente părăsesc ei, universitatea din Cluj. — Destul, că patria-i salvată!

Monument pentru ostașii morți în campania din 1913. În capitală s'a constituit un comitet pentru ridicarea unui monument soldaților morți în campania din 1913, acestor bravi eroi, cari au căzut pe câmpul de onoare pentru mărirea prestigiului țării. Primăria capitalei a oferit un teren, pe care să se ridice monumentul; iar județul Ilfov și comuna au subscris suma de 5000 lei. Cum monumentul va costa cel puțin 25 mii lei, comitetul a hotărât organizarea unor mari serbări în luna lui Iunie în Parcul Carol.

Mulțămintă publică. „Plinirea bisericii tale păzește-o, sfințește pe cei-ce iubesc po-doaba casei tale!“ Cu aceste cuvinte, ale sf. Ioan Gură de aur, prind condeiul ca să aduc cea dintâiu mulțămintă publică marinimoșilor dăruitori, cari din propriul D-lor îndemn, nesolicitați de nimeni, apărând greutățile începutului noii noastre parohii, cu toată dragostea de buni creștini și fii credincioși ai bisericii noastre, au depus pe altarul D-lui cea dintâiu jertfă cu bună mireasmă, și și-au însemnat în „Cartea de Aur“ a parohiei noastre numele spre vecinică pomenire. Geroșii dăruitori — toți din Brașov — sunt următorii, în ordinea precum s'au făcut dăruirile: Dna *Tincuța Bogdan n. Pop*, 2 sfesnice cu câte 3 brațe de argint pe altar; Dl *Ioan Săbădean* comerciant 100 cor; Dna *Eugenia Brumboiu n. Chișierean* un rând de ornate precești în preț de 166 cor.; Dl *Ioan Butu zidar* 20 cor. și un disc de alamă cu 6 cor.; Dl *Dumitru Cotor* econom 15 cor.; Dna *Carolina Hager* majorită în p., o candelă de argint și 2 sfesnice; Dl *Șofron Morea*, muncitor, 10 cor.; dl *Petru de Petric*

oficial 5 cor.; X. Y. 20 cor.; Dna *Dorica Pop*, o periniță de altar; Dl *Petru Dumitru* și soția *Florica*, un covor mare în altar; *Andron Câmpean*, muncitor, 5 cor.; Dl *Simion Turda* și soția *Maria*, 2 icoane în preț de 20 cor.; Dna *Florica Richa n. Părbroica* 10 cor.; Dl *Ioan Lăscăian* și soția: pânea și vinul la sf. Paști; Dl *Alexandru Pop* muncitor 5 cor.; *Maței Ardelean* muncitor 7 cor. 20 fil. —

Răsplătește-le lor Doamne, și-i binecuvântă întru lungime de zile!

Brașov 3/16 Maiu 1914.

Moise Brumboiu
paroh-prot. gr. cat. român
al Brașovului.

MAI NOU.

Revoluție în Albania.

Conjurație contra Domnitorului. Albania e în plină revoluție. Mini-strul de războiu al Albaniei pașă *Essad*, a fost prins și transportat pe vasul de războiu Austro-Ungaric *Sigetvar*, la ordinul domnitorului *Wilhelm*. Știrile din *Durazzo*, spun, că *Essad*-pașă a făcut conjurație contra domnitorului. Ieri s'a prezentat încă în audiență la principele *Wilhelm*, unde s'au petrecut scene foarte vehemente, după cari ministrul *Essad* și-a dat abdicerea și a părăsit palatul. Ajungând în stradă, a pro-vocat la arme pe aderenții săi cari erau de mai înainte pregătiți și aşteptau numai semnul, ca să răstoarne tronul lui *Wilhelm*. Mai multe mii de oameni înarmați, aderenții lui *Essad*, — au asediat palatul domnitorului asupra căruia a tras cea dintâiu pușcătură pașă *Essad*. În strămtarea aceasta, principele *Wilhelm* a cerut dela conducătorii vase-lor de războiu, ce pluteau pe apele Albaniei, ajutor. Imediat au trecut pe uscat mai multe trupe de ma-trozi, de pe vasele de războiu ale Austro-Ungariei și Italiei, iar aceste cu ajutorul jendarmăriei holandeze, au restabilit ordinea. La ordinul domnitorului, *Essad* pașă a fost încunjurat în casele proprii și prins cu întreaga lui suită, *Essad* a zis, că n'a lucrat nimic contra domnitorului și e supus lui. Ostașii păzesc în grupuri palatul domnitorului și pe cei străini. Vestea prinderii lui *Essad*, a stârnit mare consternație în cercurile diplomatice, nimenea nu știe, ce va aduce ziua de mâine și circula pârerea, că marile puteri sunt silite să întrevină.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Vizitație canonică.

După liturghie se face în casa parohială zidită de erar vizitație canonică fiind administrator interimar Alex. Gogia. Postul preot Vas. Nap murise cu câteva luni înainte lăsând o văduvă cu 4 orfani. — Curatori erau: Ioan Perstie, Petru Vălean, Ioan Socaciu, Petru Ardelean, Georgiu Ficzi. Se constată, că protocolul esibitor e din 1888, protocol al ședințelor curatoratului nu este, al expedițiilor postale din 1895, pr. de predici și catiheze nu este. Matriculele botezaților, cununaților, morților din 1804. Circularele episcopicești din 1867. Ziarul bisericii din 1899. Averea în bani gata 147 cor. 28 fil.; în capitale fundamentale 1948 cor.; în obligațiuni private 1605 cor. 67 fil. Porțiunea canonică $\frac{1}{4}$ jugher. Contribuția o plătește erariul.

Biserica e comună cu a romano-catolicilor, e de piatră în stare bună. Românilor li-se permite adecă a servi în biserica romano-catolică. Au în biserică 10 rânduri veșminte bisericești și cărțile liturgice anume: 1. Apostol. Blaj 1802. 2. Evanghelie. Blaj 1765. 3. Octoich. Blaj 1792. 4. Pentecostarion. Blaj 1808 cu însemnarea: «În anul 1832, în luna lui Aprilie înu tri, au început a s(l)uji preutul Alecsander Lazar la Ocna-Șugătagului și în Sirbi, și diacu au fost Neneșteanu Onuți și fatu, Neneșteanu Ioanu». 5. Psaltire. Sibiu 1847. 6. Ștrașnic. Blaj 1817. 7. Triodion. Blaj 1800. 8. Minologhion. Blaj 1781.

Casa parohială e de piatră cu 6 încăperi. Are apoi un grajd, colesnă de lemne, 2 cotețe. Școală nu este. Edificiile nu sunt asigurate. Poporul nu concurge cu nimic spre scopur bisericești.

Preotul are pentru botez 80 fil., cununie 9 cor., înmormântare mare 8 cor., mică 2 cor., feștanie 1 cor. 60 fil., maslu 2 c., deslegare mare 2 cor., liturghie 1 cor. 40 fil. Cantorul are delerariu 42 cor., pentru cununie 1 cor., înmormântare mare 1 cor 60 fil., mică 80 fil., feștanie 40 fil., liturghie 40 fil.

Era încă la începutul vizitărei protoalelor când se produce ceva confuzie și neînțelegere din pricina că mai mulți preoți în frunte cu Rs. vicar Tit Bud și Rs. Dr. Petru Fabian s'au pus la un dejun bogat la notarul din loc înainte de a se prezenta Preasfinției Sale, cum era programul. Dl Gavril Mihályi foarte pedant în toate lucrările sale s'a supărat mult pentru aceasta.

Liturghie ungurească. Locuitorii.

Discordant a fost și faptul, că la sfârșit câțiva credincioși au prezentat o rugare cu începutul «Mink aló-firttak» fără să fie însă vre-o subscriere, în care provocându-se la împrejurarea, că credincioșii din Ocna sunt maghiarizați nu știu «oláhu!»—românește cer să li-se predice, cânte și servească liturghia în ungurește. De subscris n'au aflat de cuviință să subscrie.

Aceasta se întâmplă în urma împrejurărilor vitrege de traiu cu toate că cele mai multe familii gr. cat. din Ocna-Șugătag au nume curat românești și jurul e curat românesc. Așa e: Ardelean, Pop, Moldovan, Griga, Chioran, Poienar, Tămaș, Mihalca, Avășan r. Oașan, Roman, Alb, Opriș, Vălean, Stan, Neneșteanu, Rațiu, Corneștean.

E drept, că și dintre aceștia la mulți numele de botez ale copiilor sunt de tot străine. Așa văd. Mihaiu Pop are o fată Borbală, e apoi Carol Pop, Carolina

Griga, Adalberta Ardelean. Iosif Drimuș are un fiu Carol, Alex. Poienar asemenea. E apoi Aloisia și Irma Mihalca, Dezideriu Moldovan, Berta Chioran, Etel Neneștean, Desideriu Valean, Elza Moldovan etc. Cu atât mai vărtos se pot observa nume de botez străine în locurile unde și numele de familie e străin ca: Tarackközi, Kovacsinszki, Medvecz, Szabo, Horváth, Orosz, Kusnyér, Szakács etc. Sunt foarte amestecați apoi cu romano-catolicii și cu tot felul de străini.

În forma această — abstrăgând dela indiferentismul, socialismul lor religios fiind băieși — nu poți conta la ei nici din punct de vedere bisericesc nici cultural-național. Ar fi după conscrierea preotului din Martie 1913 la 540 suflete gr. cat. în 110 case. După conscrierea oficioasă din 1910 au fost 1805 locuitori, dintre cari 444 gr. catolici și numai 19 Români, 2 ruteni, iar ceilalți maghiari. Luând în considerare, că numai servitori veniți din jur trebuie să fie mai mulți, îți pare aproape neexplicabil, cum pot să fie numai 19 români. Mare presiune trebuie să presupui în fața căreia să amuțască conștiința alor sute de Români. Au fost apoi 1214 rom. cat., 30 ref., 6 luterani și 111 izraeliți. După naționalitate 1713 Maghiari, 68 Nempți, 19 Români, 2 Ruteni și 3 de alte limbi. Ungurește știau 1777, a scrie și ceti 1135. Locuiau în 374 case mai mult de piatră. Hotarul e numai 909 jughere catastrale, trăind locuitorii din lucrul la băile de sare, iar mulți fiind oficianți.

Producția de sare în Maramurăș.

Lucrători erariali de sare au fost din vechime în Ocna-Șugătag — spune Rs. Bud p. 53 —, cărora poporul nostru le zice «șvagăi»—sóvágó. Atari băi de sare sunt și la Ocna-Slatina și Coștiu-Ronaszék. Referitor la vechimea exploatării sărei Dl Dr. Ion Mihályi o. c. p. 618 spune: «Producțiunea de sare e vechiă la noi ca însuși Comitatul, putem cu drept afirma, ca cei d'ântăii locuitori, departe inaintea epocii romane, au produs sare, nu numai pentru consumul locale, d'er mai ales pentru esport. Stratul de sare se întinde în partea de a médiădi a comitatului de la Cuhea până în Huszt în lungime de 100 kilometre. Mulțimea de fontăni cu apă serată locul lor...» Provocându-se la unele obiecte de bronz aflate în diferite locuri în Maramurăș spune: «D'er mult inaintea de imperații romani erau în lucrare salinile noastre». O. c. p. 619. Se poate sau nu se poate dovedi aceasta fapt e, că partea sudică a țărilor Maramurăș e foarte bogată în sare. Isoarele au un bogat conținut de sare și prin faptul acesta explică și pleșuvirea generală a țăranilor maramureșeni. Abia vezi țăran și în etate de 20—30 ani, care să aibă păr frumos, bogat. Sunt fețe frumoase, inteligente dar părul le lipsește.

Lucrătorii gr. cat. din Ocna-Șugătag, veniți din multe părți ale comitatului, neorganizați au fost conduși în celea sufletești de preoții din parohiile învecinate. La anul 1861, — după ce a trecut Maramurășul la eparhia Gherlei s'a sistemizat în parohie dându-i-se de filie Hoteni. Preoți au fost dela 1861—1866 Șt. Opriș; dela 1867—1868 a administrat preotul din Sirbi: Iosif Fucec; 1868—1869 Mihaiu Popp; 1869—1878 Demetriu Anoca; 1878—1886 Ioan Doroș; 1886—1895 Vasiliu Pavel; 1895—1903 Gavriil Timiș; 1904—1913 Vasiliu Nap.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

1) Birlea o. c. p. 145.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Dr. Dăianu *Din vremile prorocilor* à 12 fil.

Bibl. desp. Cluj nr. 16 Vasile L. *Baron Pop* de dr. Elie Dăianu.

In țara lui Vlaicu *prinos pomenirea lui. Aurel Vlaicu* — 80 fil.

I. Agârbicean *Adevarata bogăție* à — 20 fil.

In editura librăriei C. Sfetea: *Ștefan cel mare și Turcii* de I. Ursu și se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Prețul lei 4.—.

Biblioteca „Unirii“.

1. *Ben Hur*, sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol. 2·90
2. M. Eminescu, *Studiu critic* —·90
3. *Câteva momente din începutul bisericii române*, de C. Auner —·20
4. *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Viciu —·12
5. *Din viața lui I. Micul*, de M. Străjan —·16
6. *Albertina*, povestire de Dr. V. Bojor —·30
7. *Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.* 3·40
8. *Cele două fețe ale lumii*, de Nicu —·30
9. *Ziua deșteptării*, de Aurel Fodor —·16

Biblioteca din Blaj.

1. Vestitorii credinții vol. I. —·24
2. Impresii —·24
3. Sfânta Casă din Loreto —·24
4. Floricele din raiu —·24
5. Calea spre fericire —·30

Sigile conform circularului consistorial 1408/1914.

1. Sigil pentru școala primară . . . 3·20
 1. „ „ „ de repetiție . . . 3·20
 1. Perină pentru sigile . . . 1.—
 1. Sticlă negreală . . . —·28
 1. Șipet (cutia pentru sigile) . . . 3·20
- (Când se comandă șipetul numai e nevoie de perină).

Librăria seminarială, Blaj.

PARACLISUL, carte de rugăciuni și cântări bisericesti întocmită pentru tinerime. Blaj 1913. Tipografia Seminarului teologic gr. cat. — Cu plăcere atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestei cărți, care este întocmită, ce e drept, pentru tinerime, dară poate fi întrebuintată cu mare folos și de adulți, mai ales de membrii reuniunilor „mariane“. Chiar și preoții vor afla în aceasta carte mare ajutor în pregătirea tinerimii la primirea sântelor taine. Ea, pe lângă o introducere frumoasă

și instructivă despre rugăciune, conține: Rugăciuni de dimineața și de seara, întreagă Rânduiala Canonului de mângăere cel mic Paraclisul) către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Apoi urmează învățături amănunțite și limpezi despre s. Mărturisire (mărturisirea generală) și s. Cuminecătură și rugăciuni corespunzătoare la primirea cu vrednicie a tainelor acestora. Rugăciunile diverse au în vedere deosebitel noastre lipse sufletești și trupești. Dintre cântări se cuprind în „Paraclis“ toate cântările dela s. Liturghie, troparele sărbătorilor, mai mari și ale versurilor și încheie cu „Doxologia cea mare“.

Aceasta cârtică cu un cuprins bine ales și atât de bogat costează numai 30 fil. Recomandăm cu toată căldura răspândirea ei. Se poate procura dela *Librăria Seminarială din Blaj*.

Istoria bisericească pentru școlile elementare greco catolice de Stef. Roșian. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Elemente de igienă,

referitoare la biofiziologia anatomică de Dr. V. Hâncu, medic arhidiecezan, — Blaj.

E o lucrare absolut trebuincioasă pentru fiecare om cu carte. — Prin nenumăratele ilustrațiuni dă o icoană foarte intuitivă asupra organismului omenesc. Lucrarea aceasta, care umple o lacună de mult simțită, a fost apreciată și întimpinată pe piața cărților într'un chip din seamă afară elogios.

Se află de vânzare la autor și la *Librăria Seminarială din Blaj* (Balázsfalva). Prețul 1·50 + 10 fil. porto.

Pentru teatrele dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de *Octavian Prie*. Umorul sănătos și motivele luate din viața noastră ardelenescă o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecské** — **Indice pentru școlile populare primare**. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la *Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva*.

Se află de vânzare.

Portretul Esceleției Sale **Dr. V. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-lulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Dr. IZIDOR MARCU:

Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgică f. 8° 586 pag. 5·40 cor. Sunt indispensabile fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9·50 cor.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4·30 cor. fco. Mărimea icoanelor ⁴⁵/₇₀ cm.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan**. Redactor responsabil: **Augustin Gruțila**.

Iconostase.

La subscribul se află — ocașional — spre vânzare toate chipurile de lipsă pentru trei Iconostase. Doue Iconostase de format mai mic, cu 4 chipuri principali, 6 de sărbători, 12 cu Apostolii, 1 Cina cea de taină, 1 sf. Treime și 1 Restignire. — Iconostasul cel mare constă din totatătea chipuri, lângă cari se mai adaug: 1 Dzeu, Tatăl, 12 Profeti, 2 chipuri pentru ușile laterali, 2 pentru ușa principală și 1 Bunavestire.

Toate executate în stil bizantin, pe fond de aur veritabil. La dorință efeptuiesc și lucrul de lemn.

A. W. Zeiler

pictor academic în Blaj (Balázsfalva).

(14) 8—10